

Силабус освітнього компоненту

Латинська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-професійна програма – Право

Рік навчання: 2024-2025, Семестр: 1

Кількість кредитів: денна ф/н – 3, заочна ф/н – 3

Обсяг годин: денна ф/н – 90, заочна ф/н – 90

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль – залік

Форма проведення занять – денна ф/н – практичні заняття, заочна ф/н – лекції, практичні заняття

Назва освітнього компоненту	Латинська мова Lingua Latina
Викладач	Блага Ольга Богданівна доцент кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія» кандидат педагогічних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13 каб. 409
E-mail:	olablaga168@gmail.com
Консультації викладача	Четвер 14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу:

Латинська мова як навчальна дисципліна є невід'ємною складовою підготовки майбутніх юристів. Володіння юридичною термінологією, в основі якої є латинська лексика, – це основний компонент підготовки спеціалістів сучасного світового рівня. Саме тому знання латинської мови має велике значення при підготовці висококваліфікованих працівників юридичного профілю.

Актуальність навчальної дисципліни «Латинська мова» зумовлена тим, що латинська мова вважається материнською мовою юриспруденції. Правнича термінологія значною мірою сформована на ґрунті латинських слів. Вивчення латинської мови допоможе майбутньому юристу краще сприймати римське право, яке є основою сучасної правової науки та невід'ємною частиною світової культури, вивчити і зрозуміти юридичну термінологію. Латинська мова як навчальна дисципліна органічно вписується у комплекс дисциплін, що вивчаються майбутніми юристами, а саме, історія, римське право, іноземна мова (за професійним спрямуванням), ораторське мистецтво та інші.

Важливим і перспективним під час формування професійної мови майбутніх юристів є ознайомлення з латинськими юридичними джерелами. Текстологічний, граматичний та порівняльний аналіз літератури з юриспруденції латинською мовою сприяє більш свідомому розумінню юридичних термінів сучасних української та іноземних мов, формує асоціативне мислення фахівців у галузі права. Знання афоризмів, висловлювань, термінів свідчить не тільки про високу культуру правника, а й значно полегшує спілкування юристів різних країн.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

4. Програмні результати навчання:

ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

ПРН11. Мати базові навички риторики.

ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	-	6
практичні заняття	20	10
індивідуальна робота	10	10
самостійна робота	60	64
всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття		
Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Латинський алфавіт.		2
Тема 2. Звукова система латинської мови. Поділ слів на склади. Довгота і короткість звуків. Наголошування слів.		
Тема 3. Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни дієслова. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Наказовий спосіб.		
Тема 4. Граматичні категорії іменників. Перша, друга та третя відміна іменників.		
Тема 5. Прикметники в латинській мові. Узгодження прикметників з іменниками.		
Тема 6. Сполучники, займенники та прислівники в латинській мові. Утворення прислівників від прикметників, прийменників.		
Тема 7. Числівник. Розряди числівників. Творення числівників та відмінювання числівників. Римський календар. Основні грошові одиниці. Одиниці міри, ваги, довжини, площі.		
Тема 8. Латинська мова – джерело правничої термінології. Процесуальні юридичні вислови.		2
Тема 9. Лексичне багатство латинської мови. Латинська юридична фразеологія. Крилаті вислови юридичної тематики.		2
Тема 10. Підвищення професійної компетентності засобами латинської мови. Загальноділова лексика. Студентський гімн «Gaudeamus».		
Усього		6

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Історія розвитку латинської мови. Латинський алфавіт.	2	
Тема 2.	Звукова система латинської мови. Поділ слів на склади. Довгота і короткість звуків. Наголошування слів.	2	2
Тема 3.	Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни дієслова. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Наказовий спосіб.	2	
Тема 4.	Граматичні категорії іменників. Перша, друга та третя відміна іменників.	2	

Тема 5.	Прикметники в латинській мові. Узгодження прикметників з іменниками.	2	
Тема 6.	Сполучники, займенники та прислівники в латинській мові. Утворення прислівників від прикметників, прийменників.	2	
Тема 7.	Числівник. Розряди числівників. Творення числівників та відмінювання числівників. Римський календар. Основні грошові одиниці. Одиниці міри, ваги, довжини, площі.	2	2
Тема 8.	Латинська мова – джерело правничої термінології. Процесуальні юридичні вислови.	2	2
Тема 9.	Лексичне багатство латинської мови. Латинська юридична фразеологія. Крилаті вислови юридичної тематики.	2	2
Тема 10.	Підвищення професійної компетентності засобами латинської мови. Загальноділова лексика. Студентський гімн «Gaudeamus».	2	2
	Усього	20	10

Самостійна робота		
Опис змісту навчання (наприклад, теми або види навчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка до аудиторних занять та контрольних заходів за темами: Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Латинський алфавіт.	6	6
Тема 2. Звукова система латинської мови. Поділ слів на склади. Довгота і короткість звуків. Наголошування слів.	6	6
Тема 3. Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни дієслова. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Наказовий спосіб.	6	6
Тема 4. Граматичні категорії іменників. Перша, друга та третя відміна іменників.	6	6
Тема 5. Прикметники в латинській мові. Узгодження прикметників з іменниками.	6	6
Тема 6. Сполучники, займенники та прислівники в латинській мові. Утворення прислівників від прикметників, прийменників.	6	6
Тема 7. Числівник. Розряди числівників. Творення числівників та відмінювання числівників. Римський календар. Основні грошові одиниці. Одиниці міри, ваги, довжини, площі.	6	6
Тема 8. Латинська мова – джерело правничої термінології. Процесуальні юридичні вислови.	6	10
Тема 9. Лексичне багатство латинської мови. Латинська юридична фразеологія. Крилаті вислови юридичної тематики.	6	6
Тема 10. Підвищення професійної компетентності засобами латинської мови. Загальноділова лексика. Студентський гімн «Gaudeamus».	6	6
Усього	60	64

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Результатом індивідуальної роботи є: складання термінологічних словників, словників фразеологізмів, словники загальноділової лексики, процесуальних юридичних висловів, термінологічні диктанти, самодиктанти тощо. Підготовка реферату (доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Доповідь є інформаційним повідомленням.	10	10

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	

60-63	E	достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільний з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському навчально-науковому юридичному інституті НУ «ОЮА».

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Регулярне відвідування практичних занять, попереднє ознайомлення з рекомендованою літературою, виконання практичних завдань є необхідною умовою. Робота на семінарському (практичному) занятті передбачає усне та письмове опитування.
Вимоги до індивідуальної роботи	Формами роботи є: складання термінологічних словників, словників фразеологізмів, словники загальноділової лексики, процесуальних юридичних висловів, термінологічні диктанти, самодиктанти тощо. Підготовка реферату (доповіді) або презентації з використанням першоджерел.
Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, заліку.
------------------------------------	--

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Кисляк Л.Н. Латинська мова: навчально-методичний посібник для організації практичних занять і самостійного вивчення дисципліни для студентів Івано-Франківського юридичного інституту та коледжу Національного університету «Одеська юридична академія». Івано-Франківськ: ІФЮІ НУ «ОЮА», 2020. 161 с.
2. Коротюк О., Станіч В. Dictionary of latin Phrases. К.: ОВК, 2022. 240 с.
3. Словник латинських висловів [збір. найвідом. латин. юрид. та ін. висловів lingua latina / уклад.: О.В. Коротюк, В.С. Станіч. Київ: ОВК, 2021. 217 с.
4. Коротюк О. Словник латинських висловів К.: ОВК, 2024. 218 с.
5. Кривонос І.А., Шевченко С.П. Латинська мова: навчально-методичний посібник. Мелітополь: ФО-П Однорог Т.В., 2021. 194 с.
6. Мисловська Л.В., Пилипів Щ.Г. Латинська мова: підручник для вищих навчальних закладів. Львів, 2019. 200 с.
7. Навольська Г. І. Латинська мова: навч. посібник для студентів. Тернопіль, 2020. 161 с.
8. Паласюк Г.Б., Саварин Т.В., Ворона І.І., Федчишин Н.О. Латинська мова: навчально-тренувальний посібник для підготовки до тестового контролю. Тернопіль: ТДМУ, 2021. 310 с.
9. Світлична Є., Толок І. Латинська мова. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 440 с.
10. Тарасова Г.М. Латинська мова для юристів. Одеса: Гельветика, 2020. 344 с.
11. Ухаль М.М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 320 с.
12. Фрумкіна А.Л., Видишева О.Г., Варецька О.О. Латинська мова: навч. посібн. Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. 144 с.
13. Чуракова Л.П., Скорина Л.П. Латинська мова для юристів. Атіка, 2018. 416 с.
14. Шаманова Н. Є. Латинська мова: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.
15. Legatus et exerceamus: навч. посібник / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 142 с.
16. Repetitorium Latinum. Pars prima: збірник вправ для контрольних і самостійних робіт з латинської мови / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 172 с.
17. Repetitorium Latinum. Pars secunda: збірник тестів / М.Й. Петришин, Г.М. Загайська. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.

11.2. Допоміжна:

Наукові статті, тези доповідей та ін.

1. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення кваліфікації / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня-18 жовтня 2023 року. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. 524 с.
2. Апоненко І.М. Навчальний посібник з латинської мови для студентів іноземців / відп. ред.: Т.В. Філат. Дніпро 2021, 183 с.
3. Артикуца Н.В. Юридичне термінознавство в Україні: сучасний стан, основні напрями та перспективи розвитку. *Термінологічний вісник*, 2019. Вип. 5. С. 6-17.

4. Блага О.Б. Новітнє бачення мовного релятивізму у вивченні європейських мов та культур. Мова і культура. Київ: Видавничий дім Д. Бураго, 2021. С. 227-231. <https://burago.com.ua/https-burago-com-ua-wp-content-uploads-2020-12-202-24-12-pdf-2/>

5. Блага О.Б. Актуальність формування іншомовної комунікативної компетентності студентів-юристів. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 785-788. <https://hdl.handle.net/11300/19872>

6. Валуєва Н.М. Конспект лекцій з дисципліни «Латинська мова». Кам'янське: ДДТУ, 2021. 56 с.

7. Варинська А.М., Корнодудова Н.М. Використання латинських висловів у науковому стилі (на матеріалі юридичної термінології). *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, №4, 2019. С. 67-71. <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3606>

8. Ганжа О.Г. Латинська юридична термінологія у вітчизняній судовій практиці: сучасні тенденції використання споконвічних понять. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія Право*. Випуск 83: частина 1, 2024. С. 18-31. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/4.pdf>

9. Дьома Н.С. Формування позитивної мотивації студентів-юристів до вивчення латинської мови. *Інноваційна педагогіка*, 2018. Вип. 3. С. 116-118. <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/3/26.pdf>

10. Копилова, Л.А., Литовська, О.В. Латинська мова в медіапросторі та повсякденні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*, №17, 2020. С. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16536>

11. Латинська мова: навчальний посібник (для студентів філологічних спеціальностей) / Фрумкіна А.Л., Адамова Г.В., кривда Л.Р. Одеса: Бондаренко М. О., 2024. 200 с.

12. Латинська мова у медичній та юридичній галузі: навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] навч. посіб. / укладачі: Ю. В. Баклаженко, І. М. Борбенчук. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 90 с.

13. Нипадимка А.С. Професійна термінологія в лінгвістичній підготовці студентів-юристів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69) № 2 Ч. 1, 2019. С 156-160.

14. Осипова Т.О. Латинська мова. Навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов педагогічних університетів. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. 133 с.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури: <http://pravoznavec.com.ua>

2. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського

3. Афоризми, вирази та крилаті вислови латинською мовою. URL: <https://supermif.com/aforizm/latin.html>

4. Латинські крилаті вислови. URL: <http://www.pinax.com.ua/krylati-vyslovy/latina/>

5. Латинські вирази. URL: https://uk.wikiquote.org/wiki/Латинські_вирази

6. 100 латинських висловів. URL: <https://credo.pro/2019/10/247698>

7. Цитати латинською з перекладом (500 цитат). URL: <https://citaty.net.ua/krasyvitsyaty-latynskoyu-z-perekladom-500-tsytat/>

8. Латинська мова для юристів. Юридична фразеологія і крилаті вирази. URL: <https://sites.google.com/site/lawlatin/classroom/uridicna-frazeologia>

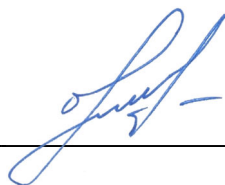
9. New latin grammar by Charles E. Bennett/ URL:
<https://www.amherst.edu/media/view/289269/original/Bennet+New+Latin+Grammar.pdf>

11.4. Міжнародні видання:

1. Collins Latin Dictionary and Grammar. Your All-in-One Guide to Latin. HarperCollins Publishers. 2016. 640 с.

2. Clive G. Latin Grammar You Really Need to Know: Teach Yourself. John Murray, 2013. 336 p.

Доцент кафедри
загальноправових та гуманітарних
дисциплін _____

Ольга БЛАГА